

Драгица М. Живковић*
Јасмина М. Јовановић**
Универзитета у Београду
Географски факултет
Катедра за картографију

Стручни рад

ИНФОРМАТИЧКО-ТЕХНОЛОШКА БАЗА – УСЛОВ ИНТЕГРАЦИЈА И ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Увод

У последњих пола века човечанство је постало богатије у многим наукама, теоријама, технологијама, техникама итд. Многобројна научна открића преточена су у непосредна технолошко-практична решења која у основи мењају физиономију целокупног људског рада и живота. Три главне епохе су обележиле људско друштво:

- пољопривредна епоха,
- индустријска епоха и
- информатичка епоха.

Информатичка технологија представља јединство средстава, метода и поступака и главни је генератор промена. Уместо фразе: „Улагаћу у информативну технологију када будем довољно богат“, свет се данас понаша на начин: „Улагаћу у информативну технологију да бих био богат“.

Република Српска и технолошки развој

Републике Српска јасно је опредељена ка европским интеграцијама. Влада Републике Српске подржава и подстиче развој свих организација, како би на адекватан начин одговориле потребама грађана и стандардима Европске уније. Подршка се огледа кроз законску регулативу која даје правни оквир за функционисање, развој и имплементацију низа међународних и домаћих пројеката чији је циљ побољшање пружања услуга грађанима и достизања европског стандарда.

Циљеви које подржава Европска унија релевантни су за све развојне стратегије на простору Европе. У периоду 2007–2015. година Европска унија ће посебно подржавати развој информатичког друштва. У том циљу основана је Агенција за информационо друштво Републике Српске (АИДРС), прва јавна институција ове врсте у Босни и Херцеговини и међу првима у региону (www.aidrs.org). Потреба за оснивањем једног владиног тела које би се бавило питањима стандардизације и координације пројеката

* dragica@gef.bg.ac.rs

** jasminka@gef.bg.ac.rs

из области информационо-комуникационих технологија, планирањем и израдом стратешких докумената на пољу развоја информационог друштва у целини, проистекла је из регионалних и европских иницијатива (*Лисабонска декларација*). По Одлуци о оснивању, циљ агенције је координација развоја информатике и интернета у сарадњи са другим надлежним органима у јавној управи, школству и здравству; предлагање и спровођење мера изградње информационих система органа локалне самоуправе који обезбеђују примену унифицираних програмских решења у што већој мери итд.

На крају 2009. године закључено је да Република Српска неповратно иде ка свеопштем информационом друштву. Протекла година донела је електронску Српску (eSrpska), почетак реализације пројекта дигитализације земљишних књига, информационог система о простору Републике Српске.

Информациони системи о простору Републике Српске

Потреба за оснивањем једног владиног тела које би се бавило питањима стандардизације и координације пројеката из области информационо-комуникационих технологија, планирањем и израдом стратешких докумената на пољу развоја информационог друштва у целини, проистекла је из регионалних и европских иницијатива.

Влада Републике Српске је, после потписивања стратешког уговора са компанијом Мајкрософт 2006. године и обезбеђивањем буџетских средстава, предузела прве кораке ка усвајању европских норми у циљу смањења технолошког раскорака са земљама региона и Европске уније.

Крајем 2002. године усвојен је Закон о земљишним књигама Републике Српске, којим се уређује вођење, одржавање и успостављање земљишних књига, упис права на непокретности итд. Програм послова премера и успостављање катастра непокретности базиран је на искуству европских држава. По програму је предвиђена:

- изградња јединствене рачунарске комуникационе мреже са софтверском подршком информационом систему катастра непокретности Републике Српске;
- јединствена контрола и управљање процесима израде и одржавања катастра Непокретности;
- организовање мултимедијалне презентације катастарских података итд.

У том циљу започети су послови дигитализације катастарских планова, чиме се постиже савремено вођење графичке евиденције о непокретностима и функционалније се манипулише графичким подацима катастарског оператата. Програм послова премера предвиђа успостављање и повезивање новог геодетског референтног система са европским референтним системом, израду модела трансформације са постојећим референтним системом, као и просторних локалних референтних мрежа и реконструкцију по-

стојећих полигоних мрежа. Следећи корак је трансформација свих врста геодетских подлога. Резултат ће бити подаци премера у европском координатном систему, са много већим нивоом тачности.

Најповољнији картографски производ за израду и вођење разних врста евиденција о простору је основна карта 1 : 5.000. С обзиром да подручје Републике Српске покрива 4.956 листова ОК 1 : 5.000, планирана је израда 500 нових листова дигиталне основне карте за градска и подручја од посебног интереса. Планирано је ажурирање и дигитализација постојећих листова ОК 1 : 10.000 (Бојат 2007: 11–20).

У оквиру међународне сарадње, влада Јапана почела је са пројектом успостављања дигиталне топографске карте за БиХ. Пројекат је реализован у периоду 2002–2005. година и обухвата:

- израду нових аеро-фотограметријских снимака БиХ и
- припрему нових дигиталних топографских карата у размеру 1 : 25.000.

Овим пројектом за подручје БиХ израђена су 444 листа дигиталне топографске карте, од чега 68 листова нове карте, а остало је израђено дигитализацијом постојећих листова.

Дигитално графичко приказивање података подразумева импортовање резултата аеротриангулације, импортовање стерео-парова, графички преглед тродимензионалних слика, проверу извучених података, чување података у CAD формату итд. ГИС подаци креирани су у ArcGIS програму (www.rgurs.org).

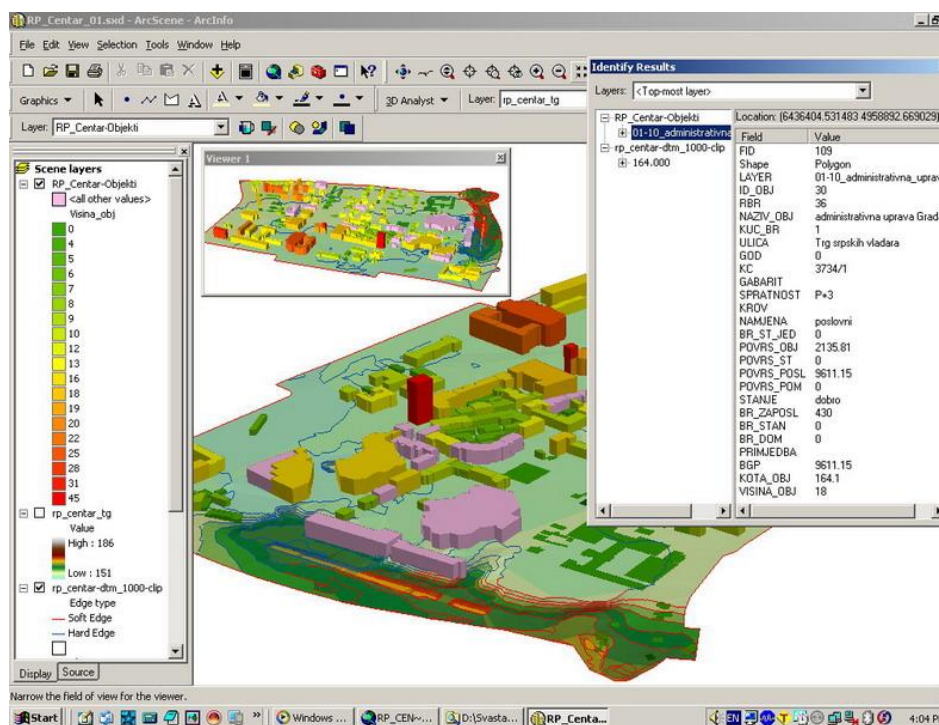
Примена ГИС-а у Урбанистичком заводу Републике Српске започела је 2002. године радом на пројекту LIFE-Third Countries који су финансирани Европска комисија и Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске. Реч је о пројектима INFRARED и LICENSE. За потребе пројеката креирани су дигитални модели терена слива река Врбаса и Требишњице.

На основу прикупљених података на терену, израђен је велики број тематских карата. За софтверске алате одабрани су програми ArcGIS 8 и MIKE BASIN. У току 2004. године Завод је учествовао у изради међународног пројекта – *Одрживи развој кроз еко-туризам (The Study on Sustainable Development through Eco-tourism in Bosnia and Herzegovina)*.

У оквиру овог пројекта радило се на изради дигиталног модела терена, еколошких карата и прегледу потенцијалних туристичких одређишта са ресурсима. Студијска подручја обухватала су регион планине Вележ и слив реке Пливе. Пројекат је финансирала ЈИСА (Japan International Cooperation Agency). Тренутно је актуелан развојни пројекат увођења ГИС алата у процес израде просторно-планске документације у Урбанистичком заводу. Увођењем овог системског решења омогућиће се стручна и информатичка подршка општинама – наручиоцима планова. Увођењем „зонинга“ као законске категорије у просторном планирању ГИС ће постати неопходан алат у изради и коришћењу урбанистичке документације, а грађевинар-

ству и потенцијалним инвеститорима пружаће се бржа и квалитетнија услуга (www.iu-rs.com).

Ефикасно управљање и планирање развоја града, подразумева постојање информационе основе, која би омогућила праћење и вредновање остварених резултата и усвојених индикатора. Проблем са којим се срећу градска администрација и корисници услуга је непостојање јединствене базе података за планирање и праћење развоја града. Ово генерише читав низ проблема који утичу на ефикасност постојећег система рада и управљања јавном администрацијом. С друге стране, савремене технологије намећу нова решења и стандарде у раду, којима се осигурава конкурентска позиција у окружењу. На примеру пројекта *Бања Лука – град информатике*, може се сагледати важност изградње неопходне инфраструктуре, која ће бити у стању да подржи примену нових технологија, информационо повећавање институција града и изградњу јединственог МИС-а (менаџмент информационог система) (Стратегија развоја града Бање Луке, 2008).

Слика 1: 3Д модел РП центра града Бање Луке (www.iu-rs.com)

Пројекат eSrpska је јединствени web портал (www.esrpska.com) за пружање електронских сервиса и информација из Републике Српске грађанима, пословном сектору и владама у окружењу и шире. Портал eSrpska представља дугорочни пројекат Владе Републике Српске и Агенције за -

информационо друштво и замишљен је као место где ће корисници услуга јавне управе моћи да пронађу тачне и поуздане информације користећи интернет као средство комуникације. Циљ је да портал, функционално и садржајно буде по мери корисника и њихових потреба. Да би се то остварило, потребно је повезати све функције јавне управе, тако да се кориснику поједноставе и убрзају послови са јавном управом.

На порталу eSrpska могу се добити конкретне услуге. Портал eSrpska пратиће напредак електронских сервиса, тако да ће се пријавом на портал моћи наручити изводи из матичних књига, платити порез, поднети захтев за регистрацију возила, итд. Организационо, портал је подељен у две категорије: Грађани и Привреда. Унутар категорија су теме Здравље, образовање, Становање, Пословање, Финансије, итд. Отварањем подтеме нуди се низ сервиса у којима су описане услуге државне и јавне управе и линкови страница надлежних институција, као и линк на закон на чијим основама се поменути сервис заснива. На порталу eSrpska налази се Регистар институција. Напредно претраживање омогућава да се на основу кључне речи са најмање четири карактера пронађу све институције у Републици Српској које у свом називу, делатности или адреси садрже унету реч. Резултат претраге, осим пуног назива институције, даће и друге контакт информације о институцији, као што су овлашћена особа, контакт особа, web адреса, адреса, број телефона и факса и др. (www.aidrs.org/forum).

Закључак

Данашње потребе у области просторног планирања, пројектовања и вођења разних врста евиденција о простору захтевају примену нових технологија. Оне омогућавају добијање брзих и тачних информација и могућност повезивања и укрштања разноврсних података. Развој и интеграција Републике Српске зависиће од примене ГИС алата у стручној и информатичкој подршци развојним плановима. Једна страна технолошког напретка су портали, базе података, електронски сервис итд., а с друге стране битан је ниво образовања корисника и њихова могућност коришћења велике количине архивираних података. Зато је потребно да се и образовање усмерава у правцу нових технологија, у складу са стандардима образовања Европске уније.

Литература

Бојат 2007: В. Бојат, *Програм радова Републичке управе за геодетске и - имовинско-правне послове Републике Српске за период 2007–2016. године*, Први конгрес о катастру у БиХ, Мостар: Геодетско друштво Херцег-Босне, 11–20.

Стратегија развоја Града Бања Лука у периоду 2007–2015., Бања Лука: Скупштина Града Бања Лука, 2008.

Интернет извори

www.aidrs.org

www.esrpska.com

www.iu-rs.com

www.rgurs.org

www.tors.rs.sr